КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«ЛЬВІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»

Кафедра гуманітарної освіти

ПРОГРАМА

підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів освіти

«МЕДІАГРАМОТНІСТЬ І ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ: ЯК НАВЧИТИ КРИТИЧНО МИСЛИТИ В ЕПОХУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ»

Програма підвищення кваліфікації розглянута і рекомендована
до затвердження на засіданні кафедри гуманітарної освіти
(протокол № 6 від 25.05.2026 р.)

Завідувачка кафедри Анна-Марія БОГОСВЯТСЬКА

Програма підвищення кваліфікації затверджена науково-методичною радою
(протокол № 4 від 04.06.2026 р.)

Голова науково-методичної ради Павло ХОБЗЕЙ

Розробники: Комунальний заклад Львівської обласної ради «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» (Богосвятська А.-М.І., канд. філол. наук, зав. кафедри гуманітарної освіти, доцент КЗ ЛОР «Львівський обласний інституту післядипломної педагогічної освіти»; Третяк Н.В., методистка кафедри гуманітарної освіти КЗ ЛОР «Львівський обласний інституту післядипломної педагогічної освіти»).

Напрям підвищення кваліфікації: використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій в освітньому процесі, включаючи електронне навчання та інформаційну безпеку; розвиток професійних компетентностей педагогічних працівників.

Розроблено з урахуванням професійного стандарту вчителя закладу загальної середньої освіти, вимог Державного стандарту базової середньої освіти, актуальних освітніх потреб педагогічних працівників щодо формування в учнів медіаграмотності, критичного мислення, цифрової культури та відповідального використання інструментів штучного інтелекту.

Термін дії програми: з 01.07.2026 до 01.07.2031 року.

Рецензенти:

Синя Ірина, завідувачка кабінету координації впровадження Нової української школи КЗ ЛОР ЛОІППО.

Кузьменко Наталія, старша викладачка кафедри гуманітарної освіти КЗ ЛОР ЛОІППО, вчитель-методист школи №77 м. Львова з поглибленим вивченням економіки та управлінської діяльності.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми зумовлена стрімкою цифровою трансформацією суспільства, посиленням впливу соціальних мереж, алгоритмічних рекомендацій, автоматизованого створення контенту та інструментів штучного інтелекту на інформаційну поведінку учнів. В умовах інформаційного перевантаження, поширення фейків, маніпуляцій, дипфейків і синтетичних текстів педагог потребує системних знань і практичних інструментів для розвитку в учнів критичного мислення, відповідального ставлення до інформації, цифрової безпеки та етичної взаємодії з медіа.

Програма спрямована на методичну підтримку педагогів, які формують в учнів уміння аналізувати медіаповідомлення, перевіряти джерела, розпізнавати маніпуляції, усвідомлювати вплив алгоритмів і використовувати інструменти ШІ для навчальних цілей без порушення принципів академічної доброчесності.

Цільова група: педагогічні працівники закладів загальної середньої освіти та інших закладів освіти, які зацікавлені у впровадженні медіаграмотності, цифрової компетентності та інструментів штучного інтелекту в освітній процес.

Обсяг: 15 годин (0,5 кредитів ЄКТС).

Форма підвищення кваліфікації: інституційна (дистанційна).

Мета підвищення кваліфікації: професійний розвиток педагогічних працівників щодо формування в учнів критичного мислення, медіаграмотності та цифрової компетентності в умовах розвитку штучного інтелекту; удосконалення вмінь педагогів аналізувати інформаційні ризики, використовувати сучасні цифрові й ШІ-інструменти для створення навчального контенту та організації безпечного, етичного й компетентнісно орієнтованого освітнього процесу.

Завдання підвищення кваліфікації:

- забезпечити усвідомлення педагогами сучасних викликів цифрового інформаційного середовища, зокрема пов'язаних із функціонуванням алгоритмів і генеративного штучного інтелекту;
- поглибити знання про механізми створення, поширення та споживання медіаконтенту в цифрову добу;

- сформувати вміння розпізнавати фейки, маніпуляції, когнітивні упередження, дипфейки, синтетичні тексти й зображення;
- удосконалити навички фактчекінгу, верифікації джерел та критичного аналізу аудіовізуальної інформації;
- розвинути здатність добирати й використовувати інструменти штучного інтелекту для створення навчального контенту, вправ, чек-листів, мініуроків та матеріалів для розвитку критичного мислення учнів;
- сприяти формуванню професійної рефлексії щодо етичного, безпечного й відповідального використання цифрових технологій в освіті.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

А1. Мовно-комунікативна компетентність, через здатність організовувати ефективну комунікацію в освітньому процесі, аргументовано висловлювати власну позицію, добирати мовні засоби для обговорення складних інформаційних явищ, працювати з різними типами текстів і медіаповідомлень.

А3. Інформаційно-цифрова компетентність, через здатність орієнтуватися в цифровому середовищі, критично оцінювати інформацію, використовувати онлайн-інструменти, здійснювати верифікацію джерел, безпечно й етично застосовувати інструменти штучного інтелекту в професійній діяльності.

Д1. Інноваційна компетентність, через здатність застосовувати інноваційні підходи, цифрові сервіси та ШІ-інструменти для розв'язання педагогічних завдань, створення навчального контенту й організації активної взаємодії учасників освітнього процесу.

Очікувані результати підвищення кваліфікації

За результатами навчання слухач/слухачка:

- розпізнає фейки, маніпуляції, пропагандистські прийоми, когнітивні упередження, дипфейки і синтетичний контент;
- створює навчальні матеріали із використанням ШІ-інструментів та проєктує компетентнісні завдання з медіаграмотності з дотриманням академічної доброчесності й цифрової безпеки.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації:

Контроль та оцінювання знань слухачів проводиться послідовно й систематично: під час практичних занять, виконання інтерактивних вправ, аналізу кейсів, обговорення результатів групової роботи, вхідного та вихідного діагностування. **Оцінювання вербальне.**

Курс **зараховується** за умови **відвідування не менше 50%** авдиторних занять та **виконання** індивідуальної роботи. **Максимальна оцінка за індивідуальну роботу – 10 балів**. Завдання вважається виконаним, якщо за всіма критеріями учасник набирає 7 балів.

Особливості реалізації програми: дистанційна форма навчання, поєднання коротких теоретичних блоків, практичних вправ, групової взаємодії, аналізу реальних медіакейсів і виконання індивідуальної роботи.

Документ про підвищення кваліфікації: сертифікат видається відповідно до кількості прослуханих годин за умови відвідування не менше 50% занять та виконання індивідуальної роботи.

Вартість: безоплатний характер надання освітньої послуги для слухачів курсів підвищення кваліфікації за регіональним замовленням місцевих органів управління освітою, вартість згідно з кошторисом відповідно до порядку надання платних послуг для всіх інших категорій.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Зміст програми складається з 3-х модулів та 5-ти взаємопов'язаних тем.

На етапі завершення навчання слухачі виконують індивідуальну роботу зі створення навчального продукту з медіаграмотності: мініуроку, чек-листа, компетентнісно орієнтованого завдання або добірки вправ для розвитку критичного мислення учнів в умовах цифрового середовища та використання ШІ.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає 15 год, з них: 4 год – лекційні заняття, 8 год – практична робота, 3 год – самостійна робота.

Назва теми	**Кількість годин**				
	Лекції	**Практичні заняття**	**Самостійна робота**	**Контрольні заходи**	**Усього**
Модуль 1. Цифрова трансформація, критичне мислення та медіаграмотність					
Тема 1.1. Сучасне інформаційне середовище: виклики, ризики, можливості	2	-	-	-	2
Тема 1.2. Інформаційне перевантаження, фейки, маніпуляції та алгоритмічна персоналізація	-	2	-	-	2
Усього годин за модулем	**2**	**2**	**-**	**-**	**4**
Модуль 2. Штучний інтелект і медіа: синтез технологій та освіти					
Тема 2.1. ШІ як новий медіаландшафт: синтетичний контент, дипфейки, автоматизація створення інформації	2	-	-	-	2
Тема 2.2. Фактчекінг, верифікація та розпізнавання ШІ-генерованого контенту	-	2	-	-	2
Усього годин за модулем	**2**	**2**	**-**	**-**	**4**
Модуль 3. Освітні практики формування медіаграмотності та цифрової компетентності					
Тема 3.1. Конструювання навчальних матеріалів з медіаграмотності та ШІ для освітнього процесу	-	4	-	-	4
Індивідуальна творча робота	-	-	3	-	**3**
Усього годин за модулем	**-**	**4**	**3**	**-**	**7**
Разом годин за навчальною програмою	**4**	**8**	**3**	**-**	**15**

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ, КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ТА МЕДІАГРАМОТНІСТЬ

(лекція, 2 години; практичне, 2 години)

Тема 1.1. Сучасне інформаційне середовище: виклики, ризики, можливості.

Актуальність критичного мислення у цифрову добу. Трансформація навичок медіаграмотності: від традиційної медіаграмотності до цифрової грамотності. Ризики інформаційного середовища: інформаційне перевантаження, емоційне зараження, маніпуляції, недостовірний контент, порушення приватності. Роль учителя у формуванні інформаційної стійкості учнів.

Тема 1.2. Інформаційне перевантаження, фейки, маніпуляції та алгоритмічна персоналізація.

Феномен інформаційної бульбашки. Алгоритмічна персоналізація контенту та її вплив на сприйняття реальності. Швидкість поширення інформації та якість її перевірки. Практичний аналіз медіаповідомлень: факти й судження, маркери маніпуляції, емоційні тригери, клікбейт, прихована реклама. Вправи для розвитку критичного мислення учнів.

МОДУЛЬ 2. ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ І МЕДІА: СИНТЕЗ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ОСВІТИ

(лекція, 2 години; практичне, 2 години)

Тема 2.1. ШІ як новий медіаландшафт: синтетичний контент, дипфейки, автоматизація створення інформації.

Еволюція медіаландшафту під впливом штучного інтелекту. Трансформація процесів створення, розповсюдження та споживання контенту. Нові форми медіа: інтерактивний контент, персоналізовані наративи, адаптивні медіа. Зміна ролі медіапрофесіоналів: від створювачів до кураторів і тренерів алгоритмів. ШІ-генерований контент: синтетичний текст, зображення, аудіо, відео.

Тема 2.2. Фактчекінг, верифікація та розпізнавання ШІ-генерованого контенту.

Стратегії розвитку критичного мислення в цифрову епоху. Методи фактчекінгу та верифікації інформації. Техніки розпізнавання когнітивних упереджень у цифровому середовищі. Практична робота з медіакейсами: аналіз

тексту, зображення, відео та аудіо. Розпізнавання дипфейків, синтетичних текстів, маніпулятивних візуалів. Вплив аудіовізуальної інформації на формування особистості учня.

МОДУЛЬ 3. ОСВІТНІ ПРАКТИКИ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ ТА ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

(практичне, 4 години; самостійна робота, 3 години)

Тема 3.1. Конструювання навчальних матеріалів з медіаграмотності та ШІ для освітнього процесу.

Використання інструментів штучного інтелекту для створення навчального контенту, запитань, вправ, чеклістів, сценаріїв мініуроків і дидактичних матеріалів. Академічна доброчесність, авторське право, прозорість використання ШІ, безпечне поводження з персональними даними. Презентація напрацювань слухачів, взаємооцінювання, професійна рефлексія. Вихідне діагностування.

СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Контроль та оцінювання знань слухачів проводиться під час практичних занять, індивідуальної та групової роботи, аналізу медіакейсів, виконання самостійної роботи, презентації навчального продукту. На лекціях застосовується експрес-контроль: постановка конкретних запитань до теми, короткі рефлексивні завдання, онлайн-опитування. **Оцінювання вербальне.**

На етапі завершення навчання за Програмою слухачі виконують **індивідуальну роботу:** створюють навчальний продукт із медіаграмотності та/або використання ШІ в освітньому процесі. Це може бути мініурок, чекліст для перевірки інформації, компетентнісно орієнтоване завдання, групова вправа, дидактичний матеріал або сценарій роботи з медіакейсом.

Критерії оцінювання індивідуальної роботи:

Критерій оцінювання	Так	Частково	Ні
	Кількість балів		
Робота є оригінальним авторським продуктом, відповідає принципам академічної доброчесності. Робота, що	обов'язково	-	0

містить плагіат або некоректне використання ШІ, оцінюється в 0 балів.			
Навчальний продукт відповідає темі програми та спрямований на формування медіаграмотності, критичного мислення або цифрової компетентності учнів.	2	1	0
Матеріал містить чітку навчальну мету, опис аудиторії, очікувані результати та зрозумілу інструкцію для учнів.	2	1	0
Завдання / вправа передбачає практичну діяльність учнів: аналіз, перевірку інформації, аргументацію, створення або рефлексію.	2	1	0
У роботі враховано безпечне, етичне й відповідальне використання цифрових інструментів та / або ШІ.	1	0,5	0
Матеріал не містить фактичних, змістових і мовних помилок, оформлений грамотно.	1	0,5	0
Подано критерії оцінювання або інструмент рефлексії для учнів.	2	1	0

Максимальна оцінка – **10 балів**. Завдання вважається виконаним, якщо за всіма критеріями учасник набирає 7 балів.

Курс **зараховується** за умови **відвідування не менше 50%** занять та **виконання** індивідуальної роботи.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Поняття медіаграмотності, цифрової грамотності та інформаційної стійкості в сучасній освіті.
2. Критичне мислення як наскрізне вміння учнів Нової української школи.
3. Фейки, маніпуляції, пропаганда, дезінформація: спільні й відмінні ознаки.
4. Інформаційна бульбашка та алгоритмічна персоналізація: освітні ризики й можливості.
5. Базові інструменти фактчекінгу та верифікації цифрового контенту.
6. Штучний інтелект у медіа: синтетичні тексти, зображення, аудіо й відео.
7. Дипфейки та інші форми аудіовізуальної маніпуляції: як пояснювати учням.
8. Академічна доброчесність і використання інструментів ШІ в навчанні.
9. Проєктування вправ з медіаграмотності для різних вікових груп учнів.
10. Професійна рефлексія педагога щодо власної інформаційної поведінки та цифрової безпеки.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Закон України «Про освіту». Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту». Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text
3. Державний стандарт базової середньої освіти. Режим доступу: https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrainska-shkola/derzhavniy-standart-bazovoi-serednoi-osviti
4. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа». Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text
5. Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text

Основна література

1. Медіаграмотність на уроках суспільних дисциплін: посібник для вчителя/ За ред. В. Іванова, О. Волошенюк, О. Мокрогуза. – К.: Центр вільної преси, Академія української преси, 2016. – 201 с.
2. Пометун О. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі: навчально-методичний посібник. Київ, 2020. 104 с.
3. Основи медіаграмотності, 7-8 класи. Посібник для вчителя/ Мокрогуз О.П./ за загал. ред. В.І.Іванова. – Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2024. – 159 с.
4. PISA-2022: Національний звіт. Режим доступу: https://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/PISA-2022_Naczionalnyj-zvit_povnyj.pdf
5. UNESCO. Guidance for generative AI in education and research. Paris: UNESCO, 2023.

Додаткова література та електронні ресурси

1. StopFake. Освітні матеріали з фактчекінгу та протидії дезінформації. Режим доступу: https://www.stopfake.org/uk/
2. Детектор медіа. Матеріали з медіаграмотності. Режим доступу: https://detector.media/
3. EdEra. Онлайн-курси з медіаграмотності та цифрової освіти. Режим доступу: https://ed-era.com/

4. AI Literacy resources for educators. Режим доступу: https://www.commonsense.org/education
5. European Commission. Digital Education Action Plan and AI literacy resources. Режим доступу: https://education.ec.europa.eu/